

Teleki Pál gróf kultuszminiszter megnyitotta a Táj- és Népkutató Központ kiállítását

B. H.

1938 NOVEMBER 22, KEDD

Be kell vallanunk hogy, amikor elmentünk a Táj- és Népkutató Központ kiállítására, nem tudtuk pontosan, hogy mit fogunk látni.

Az első meglepetés akkor ért, amikor azt láttuk, hogy a négy teremben csupa statisztikai táblázat van; térképek és grafikonok. Az ember tájjal kapcsolatban nem erre gondolt.

A második meglepetés, a nagy, az igazi meglepetés, ami azonban maradandó élmény, az a térképek tüzetes szemlélete és Magyary Zoltán egyetemi tanár magyar-rázó szavai után ért bennünket. Szóltunk a meglepetéstől. Ezek a grafikonok és térképek ugyanis pontosan, híven és tárgyilagosan tükrözik vissza a jelenlegi Magyarországot. Mind, egytől-egyig ténymegállapítás; olyan tényeknek a megállapítása, amelyekről eddig sokszor hallottunk vitatkozni szakembereket és — politikusokat. Ez a kiállítás először is eldönti magától az igazságot, feltárja Magyarország mai birtokpolitikai helyzetét, közgazdasági helyzetét, a városok problémáját, mindazt, ami égető, fontos és sürgős problémaként szerepel. Ezután a kiállítás után már csak a tennivalók módszeréről lehet vitázni, de magukat a tényeket semmiféle célnak kedvéért nem lehet másként beállítani. Ebben rejlik a kiállítás óriás jelentősége.

Mind ezt három professzornak köszönhetjük: Teleki Pál gróf kultuszminiszternek, aki még mint egyetemi professzor végezte a reá eső ténymegállapítás nagy munkáját, Györffy Istvánnak, a néprajz egyetemi tanárának és Magyary Zoltán dr.-nak, a közgazgatási jog tanárának.

Mindjárt most kell megemlítenünk munkatársait, különösen Kiss István dr.-t, Elek Péter dr.-t, Kovács Imrét, Kovács Pétert, Matula István és Varga Lászlót.

És fel kell vetnünk a gondolatát annak, hogy ezt a minden kérdésre szinte matematikai pontossággal felelő kiállítás anyagát valamilyen formában együtt kell tartani.

Politikusok, szakírók számára valóságos közikönyv, ennek a kiállításnak az anyaga és a vitára szánt időt okvetlenül nagy mértékben rövidíti meg, ha a szóba kerülő anyagot alaposan megvizsgálják.

Négy terem

A magyar föld, nép és táj problémáinak megismerésére teleték szórványos kísérleteket a falukutatók is. A falukutatók eddigi programját az jellemezte, hogy a rendelkezésükre álló erőkhöz képest egyrészt csak egyes kisközségek megvizsgálására vállalkoztak és ezért meszebbmenő következtetésekhez elég adatot nem szerezhettek, másrészt pedig, hogy vizsgálatok során figyelmen kívül hagyták a közigazgatást, amely pedig a mai kor emberének életében fontos és egyre növekvő szerepet játszik. A falukutatásnak eddig az volt a hiánya, hogy csak diagnózist tudott csinálni, de terápiára nem volt módja. A köz-állapotok terápiája a közigazgatás hivatása pontos diagnózist állapíthat meg és rendelkezett a pontos diagnózissal megfelelő fokával.

A Táj- és Népkutató Központ kiállítása a ténymegállapításnak azokat a módszereit mutatja be, amelyek révén a közigazgatás pontos diagnózist állapíthat meg és ezután a megfelelő terápiát alkalmazhatja. A kiállítás hat teremben elhelyezett anyaga, bár sok kérdésben csak a legfőbb vonásokat tárja elénk, megdöbbentő alaposággal, szigorú pontossággal és ellentmondást nem tűrő tudományossággal tárja elénk a magyar föld, a magyar nép és a magyar táj összefüggéseit, kérdéseit és a logika megfelelőbbétehető eszközökkel vonja le a tanulságokat.

Az első teremben, amely *A nép és föld* címet viseli, hatalmas térképeken és táblázatokon, színekben és számokban tárul a néző szemé elé a magyar föld táji megoszlása, a birtokeloszlás, a birtokokon élő népesség helyzete, a második teremben a Tiszavölgy utolsó száz esztendejének tükrében egy magyar kultúrtáj kialakulása és fejlődése látható, a harmadik teremben a Magyar Közigazgatástudományi Intézet városfelvételi munkájának eredményeit szemlélhetjük. A teremben levő feliratok rámutatnak arra, hogy van városi probléma is és így legelső sorban a magyar városok városias jellegének megállapítása. Az intézet egészen egyéni és új módszert dolgozott ki, amely mértéket ad valamely város hovatartozandóságának megállapítására és a jövő évben Budapesten tartandó Nemzetközi Városügyi Értekezletre már a magyar városok új tudományos mérték szerint felállított kategóriákban loznak szerepelni.

A bécsi „fegyver”

A következő teremben izelítőt kapunk a Központ mindenre kiterjedő és a kérdések egmyéyre nyuló munkájáról. Ebben a teremben az ország egyik minden szempontból legváltozatosabb járását, a tatár járást dolgozták fel az adatgyűjtők. A egponosabb térképek és kimutatások, grafikonok tüntetik fel a járásban a népesség, a birtok, a táj, a föld minősége, a utak, az egészségügy, a villamosság elterjedése, a lakóházak anyaga, a lakóházak ledésének módja, az orvosi ellátottság, az iskolásgyermek lakásviszonyai, a földadó, az adóteher viszonyait és megoszlását és ezzel a központ irányt kíván mutatni és metodikát alkotni az ország többi járásaiak hasonló módon való feldolgozására.

A negyedik teremben a közigazgatás fejlődése, az ötödik teremben az ingó tőke irainak, a bankoknak és vállalatoknak a magyar életben betöltött szerepét és hatalmuknak kiterjedését tanulmányozhatjuk, míg az utolsó teremben, mint a felírás mondja: „az itt kiállított térképek nagyrésze abból a szellemi fegyvertárból származik, amellyel a magyar bizottság a Felvidék felszabadításáért folytatott igazságos harcát Bécsben megvívta.” Ebben a teremben látjuk Teleki Pálnak 1919-ben készült néprajzi térképét és azokat a szigorúan tudományos és megdönthetetlen idalékokat, amelyek alapján Teleki Pál és Tónya Kálmán miniszterek a magyar igazság ügyét diadalra segítették.

A kiállítás megnyitása

A kiállítás megnyitásán résztvett előkelő közönség soraiban ott voltak Stolpa József kultuszállamtitkár, Putnoky Móric, a képviselőház házagnya, Balogh Jenő ny. miniszter, Wálder Gyula, a Műegyetem rektora, Cholnoky Jenő és Gerevich Tibor nagy érdeklődéssel szemlélte a kiállítás érdekes anyagát.

Budapesti
Hírlap

STYVUS I GRAND TUDOMÁNYOS
Allamigazgatási és Hírlap
Budapest, V., Egyetem tér 1-3.

Arcképek: Gy